

**Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №1 им. А.Коцоева с. Гизель» МО-Пригородный район**

Рассмотрено:
на заседании МО
Протокол № 1
« 5 » 09 2017 г
Руководитель МО И.Т.Томаева

Согласовано:
Зам. директора по УВР
Ф.М.Яхьяева
« 7 » 09 2017 г

Утверждаю:
Директор МБОУ СОШ №1
О.Г.Кундухова
« 7 » 09 2017 г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ЛИТЕРАТУРНОМУ ЧТЕНИЮ НА РОДНОМ ЯЗЫКЕ.

Класс:2

Учитель: Э.А.Дзестелова

Количество часов: всего – 68; в неделю – 2 часа

Учебник: Касыны чыныг. Дзапарты Зарæ. Дзæуджыхъæу, 2013 аз.

Ахуырадон программæ

Ирон литературон кæсынадæй

2 кълас

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ арæст æрцыд ног стандарты домæнтæм гæсгæ æмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæст ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кæсынадæн лæвæрд цæуы къуыри 2 сахаты (æдæппæт 34 ахуырадон къуырийы-68 сахаты)

Райдайæн скъолайы бындур æвæрд æрцæуы сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн.

Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæст у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддзинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындзинад рæзын кæнын.

Куыд зонæм, афтæмæй æппæтæй хуыздæр фадат уыцы нысантæ сæххæст кæнынаæн ис кæсыны урокты.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæрæг алы адæмæн дæр йе 'взаджы кад се 'хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа, цæхгæр фæхуыздæр уа йæ ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Кæсыны программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй литературон кæсынады æгъдауттæ бацамонын.

Кæсыны программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- текстыл бакусын куыд ныхасы иуæгыл;

- литературон уацмысы дзырдты аивдзинад æмæ сæ хицæндзинæдтæ

жанртæм гæсгæ æвзарын;

- уацмысы æвзаг æмæ сывæллæтты ныхасыл уыцы иумæ куыст;

- уацмысыл æмæ сывæллæттæн фыст чингуытыл иумæйагæй кусын;
- сывæллæттæн тексты тыххæй зонындзинæдтæ дæттын, æмæ аивадон сабиты миддуне хъæздыгдæр кæныныл куыст.

Программæ домæ, цæмæй скъоладзаутæ базонæй тексты сæйрагдæр хъуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй радзурын, дзырдты нысаниуæг зонин, текстæн йæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хъуыды кæнын, рæза сæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Кæсыны программæйы сæйраг нысан: сабиты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын ; ирон, уырыссаг ама æппæтдунеон литературæйы хуыздæр уацмысты фæрцы сывæллæтты миддуне хъæздыгдæр кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хæстæ:

1. скъоладзауты дзырдгай хъæрæй кæсын ахуыр кæнын;
2. чиныг кæнæ хицæн уацмысы мидис æмбарын;
3. литературон уацмыстæ жанртæм гæсгæ æвзарын зонин;
4. сывæллæттæн фыст литературæйы зындгонддæр авторты зонин; цы уацымстæ ахуыр кæнынц, уыдоны авторты зæрдыл дарын.
5. уацмысы архайджыты мидуавæр æнкъарын;
6. цардмæ эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын;
7. сывæллæтты дунæмбарынад уæрæх кæнын;
8. сывæллæтты ныхас хæздыг кæнын;
9. скъоладзауты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын.

2. Текстыл кусгæйæ сывæллæтты ныхасы арæхстдзинад разынгæнæн мадзæлттæ:

1. Кæсыны навыктæ рæзын кæнын:

- раст æмæ æмбаргæ каст;
- дзырдгай каст;

- хуыздæр кæсæджы конкурстæ æмæ ерыстæ аразын;

- тагъд кæсыныл фæлтæрын.

2. Аив кæсын æмæ дзурын:

- хъæрæй æмæ хинымæры каст;

- раст дикции аразын, хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонты раст артикуляцийыл куыст;

- тагъддзуринагтæ кæсын;

- орфоэпийы нормæтæ ахуыр кæнын;

- рольтæм гæсгæ кæсын.

3. 2-æм къласы «Литературон кæсынад» сæйраг ахуыргæнинаг æрмæг (68 сах.)

Сæрды мысинæгтæ (5сах.). Тагъддæр уайут уе скъоламæ!(3сах.). Уарзын дæ, сызгъæрин фæззæг!(7сах.). Хорзæй хорз зæгъын хъæуы, æвзæрæй та- æвзæр(9сах.). Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц(8сах.). Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар!(9сах.). Мæргътæ æмæ цæрæгойты дунейы(10сах.). Æгас цæуай, уалдзæг!(7сах.). Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон(10сах.). Фольклоры чысыл хуызтæ: уыци-уыцитæ, æмбисæндтæ, нымайæнтæ, ирхæфсæнтæ. Адæмон сфæлдыстад: адæм æмæ цæрæгойты тыххæй аргъæуттæ. Палиндромтæ. Аив литературон жанртæ(басня, радзырд, аргъау, æмдзæвгæ). Зымæг, фæззæг, уалдзæг æмæ сæрды тыххæй уацмыстæ.

Ирон сывæллæттæн чи фыста, уыцы классикты сфæлдыстад(Хетæгкаты Къоста, Коцойты Арсен, Дзесты Куыздæг æмæ иннæтæ). Нырыккон фысджыты сфæлдыстад. Уацмысты мидис. Аргъæутты геройты фæлгонцтæ; сфæлдыстадон хæслæвæрдтæ(радзырд кæронмæ ахæццæ кæнын, сæргонд æрхъуыды кæнын æмæ а.д.); уацмыс аивгæнæн мадзæлттæ.

Сабидуджы тыххæй уацмыстæ æмæ сæ автортæ. Уырыссаг литературæйæ æрбайсгæ уацмыстæ. Сæ авторты сын зонын(Е. Пермяк, К. Ушинский, М. Зощенко æмæ æнд.). Зæрдывæрдæй ахуыргæнинаг æрмæг æмæ кæсыны æрмæг.

№	Сахæтты нымæц	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Урочы тип	Равзаринаг фарстатæ	Скъоладзауты зоньндзинæдтæм домæнтæ	Нымац	
							Пълан	Факт
1	1	Фыццаг урок. Хонæм уæ литературæйы цымыдисаг дунемæ	<p>Зоньндзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын тексты, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Кæсыны алыхуызтæй пайда кæнын: фактуалон, æмбæхст хъуыдытæ. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).</p>	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Ног чиныгимæ зонгæ кæнын. Чиныгимæ кусын зоньн: чингуыты хуызтæ кæрæдзийæ иртасын(ахуыргæнæн, наукон,аивадон);чиныджы автор чи у,уый зоньн; йæ арæзт ын зоньн. Хъæугæ уацмыс куыд ссарæн ис. Куыд зылын хъæуы чиныгмæ.	<p>Зоньн: чиныджы арæзт(цъар, сæргонд, титулон сыф,иллюстраци) Арæхсын: чиныгимæ архайын, зылын æм, хъæугæ уацмыс дзы ссарын</p>		
Сæрды мысинæгтæ (5сах)								
1	1	Чеджемты Г. «Æрдзы диссæгтæ». Тагъдзуринаг	<p>Факттæ, фæзындтæ, абстрактон æмбарындæтæ кæрæдзиимæ барын. Аххосæгтæ агурын æмæ сын хатдзæгтæ кæнын. Ахуыргæнæджы æххуысæй, кæнæ хибарæй</p>	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысы жанр зоньн. Æрдзы рæсугъддзинад æмæ хъæздыгдзинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын. Чиныджы нывмæ гæсгæ халсарты нæмттæ зоньн. Тагъдзуринаг бахъуыды кæнын.Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй сауыр кæнын.	<p>Зоньн: уасмысты сæргæндтæ, жанртæ, сæ авторты нæмттæ, сæ сæйраг мидис, нывмæ гæсгæ халсарты</p>		

			ассоциация агурын, модельта аразын.			нæмттæ. Арæхсын		
2	1	Астемыраты И. «Базары». Гаглойты В. «Бæласы бындзæфхад»	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокæн, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны	Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ зонын. Æрдзы рæсугъддинад æмæ хъæздыгдинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын. Чиныджы нывмæ гæсгæ дыргъта æмæ халсарты нæмттæ зонын. Радзырдæн сæргонд æвзарын. Æрдзон зонинæгтæ бахъуыды кæнын. Текст æмбаргæ каст кæнын. йæ сæйраг хъуыды йын æмбарын.	– уацмыс аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ – уацмысы темæ æмæ сæйраг хъуыды рахицæн кæнынмæ;		
3	1	Б.Сергунков. «Кæм бамбæхсы сæрд». Баситы М. «Розæ- дидинæг». Уыци-уыци.	фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанымæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Жанр: литературон аргъау. Цæмæн у аргъау? Афæдзы афонты æрдзы ивддинадтæ иртасын. Текст хи ныхæстæй дзурын, хæйттыл æй дих кæнын зонын. Прозæ æмæ поэзийы хицæндинад æмбарын. Рифмæ. Нывты диссагæй цы ис?	– æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; – текст хи ныхæстæй дзурынмæ, хæйттыл æй ди кæнынмæ, пълан ын аразынмæ - тексты сæйраг хъуыды хицæн кæнынмæ.		

4	1	<p>Коцойты А. «Хъæбатыр Габон» Уырымты П. «Кæсагахсæг». Къадзаты С. «Цы уары къæвда?»</p>	<p>Коммуникативон универсалон архайд:</p> <p>Хи хъуыдытæ искаемæн дзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын. Хи хъуыдытæ аивынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæр куы рауайа, уæд. Критикон цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искаемæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искаейы позици æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ тексттæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнæгимæ). Коммуникативон хæстæ сæххæст кæнынаен алыхуызы ныхасы</p>	Ног æрмæг	<p>Жанр: радзырд. Ныфсхаст æмæ хъæбатырдзинады тыххæй. Радзырды мидис æмбарын. Иннæ сывæллæтты миниуджытæн аргъ скæнын. Æмбисæндтыл куыст. Ирхæфсæн. Уыци-уыци.</p>	<p>Зонын</p> <ul style="list-style-type: none"> - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -сæрды мæйты нæмттæ <p>Арæхсын</p> <ul style="list-style-type: none"> – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; - тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ 		
---	---	---	--	-----------	---	---	--	--

5	1	Сæрды мысинаæгтæ	ситуацитæ аразын. Къæйтты,къордты кусын(лидеры, критикы, æххæстгæнæджы ролы). Конфликттæ мынаг кæнын, баныхас кæнын зонын, барын.	Рефлекси. Контролон урок.	Сæрды тыххæй цы æрмæг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи хъуыдытæ радзурын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурын. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой.			
Тагъддæр уайут уе скъоламæ (2сах)								
1	1	Хетæгкаты Къ. «Лæгау». Л. Даскалова. «Алæмæты диссæгтæ» 1-аг хай	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациты йын аргъ кæнын зонын.	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Ног темæ. Уацмысты жанртæ зонын. Æмдзæвгæйы мидис æмбарын. Поэты фæдзæхст. Зæрдывæрдæй йæ сахуыр кæнын. Радзырды темæ, сæйраг хъуыды.Сæйраг геройы миниуджытæ, йæ архæйдтытæ.			

2	1	Л.Даскалова. «Алæмæты диссæгтæ» 2-3-аг хай	<p>Адæймаджы раконд хъуыддæгтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддæгтæн дæр).</p> <p>Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын.</p> <p>Дæ райгуыраен бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæ дзурын.</p> <p>Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын.</p> <p>Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.</p> <p>Алыхуызон ситуациыты хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын.</p> <p>Хи æвзæр миниуджытæ зонын æмæ сын дзуапп дæттын(хи æфхæрын зонын, искæйы æфхæрд æмбарын дæхи раконд æвзæр хъуыддæджы</p>	Ног æрмæг фидар кæнын	Æмбаргæ æмæ аив каст. Текстæй хъæугæ скъуыддæг æвзарын. Алы хъуыдыйады мидис дæр интонацийы фæрцы раст æмбарын. Къæйттæй куыст. Диалогы архайын.			
---	---	---	--	-----------------------------	--	--	--	--

			тыххæй)					
Уарзын дæ, сызгъæрин фæззæг!								
1	1	Чеджемты Г. «Буркуырæтджын Н.Сладков. «Фæззæг къæсæрыл». Æмбисæндтæ. Тагъдзуринаг.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысты жанртæ. Темæ, сæйраг хъуыды. Диалогы архайын. Архайджыты миниуджытæ. Æрдзы ивддинадтæ фæззыгон. Адæмон æмæ литературон аргъауы хицæндзинад. Тагъдзуринаг бахъуыды кæнын. æмбисæндтыл бакусын.			

2	1	Быгъуылты Ч. «Мыст æмæ сырддонцъиуы аргъау».		Ног æрмæг	Жанр. Сæйраг хъуыды. Архайджыты митæн аргъ кæнын. Диалогы архайын. Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Пълан аразын.			
3	1	Ситохаты С. «Сырдонцъиу»		Ног æрмæг	Жанр. Афæдзы афон. Адæймаг æмæ цæрæгойты 'хсæн ахаст. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Диалог аразын. Адæймаджы цавæр миниуджытыл дзырд цæуы радзырды? Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ. Аргъауы сырддонцъиуимæ йæ абарын.			
4	2	Асаты А. «Булæмæргъы фæззыгон зарæг».		Ног æрмæг	Жанр. Афæдзы афон. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын æрхъуыды кæнын. Зæрдæйы æнкъарæтæ равдисын. Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ.			

5	1	Чеджемты Г. «Æрæгвæззæг»		Ног æрмæг	Жанр. Афæдзы афон. Текстимæ куыст. Фæззæджы тарст. Зымæгон нывтæ. Нывимæ куыст. Аив кæсын. Радзырд æрхъуыды кæнын. Фæззæджы мæйтæ.			
6	1	Уарзын дæ, сызгъæрин фæззæг! Тест№1		Рефлекси	Хи зонындзинадтæ сбæрæг кæнын. Фæззæджы тыххæй цы æрмæг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи цæстæнгас равдисын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурын. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой. Хи архайдæн аргъ скæнын.			
<p>Хорзæй хорз зæгъын хъæуы, æвзæрай та- æвзæр.</p>								

1	1	Дзесты К. «Æххуысгæнджыт æ»		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Чи уыд æцæг æххуысгæнæг? Диалогы архайын. Аив кæсын орфоэпион норматæм гæсгæ. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын Фæрстытæн дзуапп дæттын. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын.			
2	1	Тъехты А. «Хивæнд лæппу»		Ног æрмæг	Темæ, сæйраг хъуыды. Æмбаргæ каст. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Пълан аразын. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæн аргъ кæнын. Рæдыдыл сæттын æмæ йæ раст кæнын. Радзырдæн æндæр сæргонд дæттын. Нывтыл бакусын. «Сдзурын сæ кæнын». Фæрстытæн дзуапп дæттын.			
3	2	М. Зоценко. «Сайын нæ хъæуы». Æмбисæндтæ.		Ног æрмæг	Уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад, фыд хо æмæ æфсымæры 'хсæн ахастытæ. Рæстдзинад æмæ сайын. Уацмысы сæйраг персонаж. Рæдыд æмæ йæ раст кæнын. Уацмысы цаутæ фæд- фæдыл равæрын, сæйрагдæры дзы рахицæн кæнын. Тексты хъуыдыйæдтæй пълан аразын. Хи ныхæстæй дзурын.			

4	1	Плиты И. «Тæргайгæнæг». Уыци-уыци.		Ног æрмæг	Уацмыс аив кæсын. Жанр, темæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад æмæ æфсымæрты 'хсæн ахастытæ. Æмбисонды мидис æмбарын Уыци- уыци бахъуыды кæнын. Хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын.			
5	1	В. Осеева. «Хæларзæрдæ чызг»		Ног æрмæг	Литературон аргъауы хицæндзинад. Ирони. Уацмыс кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын. Хи цæстæнгас æвдисын. Хæлардзинадæн уæйгæнæн нæй, æууæнкæн та- хæрæн. Уацмысæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын.			
6	1	В. Осеева. «Хæларзæрдæ чызг». Ирони.		Рефлекси.	Хи зонындзинæдтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдæмæ арфдæр цы бахызт. Æз афтæ бакодтаин? Цæмæн равзæрста автор йæ уацмысæн дæлгоммæ ныхас(ирони)? Цы цæстæнгас мæм сæвзæрд уацмысы сæйраг персонажмæ?			

7	1	Хъантемыраты К. «Аслæнбег».		Ног æрмæг	Уацмыс аив кæсын. Жанр, темæ. Адаймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад, фыд æмæ сæ лæппуйы 'хсæн ахастдинаедтæ. Диалогон ныхасы архайын. Æмбисæндты хъуыды равзарын. Пъланмæ гæсгæ радзырд хи ныхæстæй дзурын.			
8	1	Джиоты К. «Æнæрхъуыды чызг». Тагъдзуринаг. Ирхæфсæн. Чеджемты Г. «Сæныччы фыццаг балц хъæдмæ».		Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ. Сæйраг хъуыды, темæ. Æнæрхъуыдыдинад, хинæй цауын. Сыгъдæгзæрдæ æмæ æнæхин уæвын. Ирхæфсæн æмæ тагъдзуринаг. Хатдзæгтæ скæнын. Диалогон ныхас. Къæйттæй куыст.			
9	1	Хорзæй хорз зæгъын хъæуы, æвзæрæй та- æвзæр. Тест №2 кæнæ нывмæ гæсгæ сочинени		Контролон урок	Рацъд уацмыстыл афæлгæст. Авторты зонын. Адаймаджы æвæрццаг æмæ æппæрццаг миниуджытæ. Бинонты 'хсæн хуыздæр ахастдинаедтæ цы уацмысты ис , уыдон хицæн кæнын. Æвзæр миниуджытæ æмæ сæ аххосæгтæ. Тагъдзуринагтæ, æмбисæндтæ æмæ ирхæфсæнтæй цы бахъуыды кодтой. Ахуыргæнæг æмæ скъоладзауты иумæйаг хатдзæг. Сабиты хи хъуыдытæ. Диалогон ныхас. Зæрдывæрдæй чи цавæр æмдзæвгæ бахъуыды кодта. Къордтæй æмæ къæйттæй куыст			

Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц

1	1	Хъайтыхъты Г. «Зымæг». Уыци-уыци. Ситохаты С. «Тудзи æмæ сырдонцъиу».		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы ивдзинадтæ. Абарст(мит æмæ ссад). Сабиты æнкъарæнтæ. Зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнын. Уыци-уыци. Радзырд. Зымæгон хъызт. Сырддонцъиуы æргъæвст. Тудзийы диссаджы ми. Абарст(адæймаг æмæ царæгойтæ). Радзырд хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын хъуыды кæнын. Къордтæй куыст.			
2	2	Н. Павлова. «Зымæгон аргъау». Чеджемты Георы тæлмац.		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Йæ хицæндзинад. Хæларзæрдæ æмæ æууæнк. Чындыдзинад, хиндзинад. Рæдыд афойнадыл раст кæнын. Нывтæм гæсгæ куыст. Дзырдуатон куыст. Сценкæ саразын			

3	1	Цæрукъаты В. «Заз». Палиндром.		Ног æрмæг	Лирикон уацмыс. Дзырдуатон куыст. Нывмæ гæсгæ радзырд кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын.			
4	1	Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц		Рефлекси	Хи зонындзинæдтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Радзырд æмæ æмдзæвгæ кæрæдзийæ цæмæй хицæн кæнынц. Чиныджы кæрон цы нывтæ ис, уыдонæй темæмæ хæстæгдæр чи у, уымæ гæсгæ чысыл радзырд саразын.			
5	1	Къадзаты С. «Цæй, ныр та ды дæр фæлвар- Ам хъæугæ дзырдтæ ссар!»). Будайты М. «Зæронд Ног азы æхсæв».		Ног æрмæг	Нывмæ гæсгæ куыст. Уацмысы жанр, йæ мидис. Радзырды сæйраг архайæг Тетейы миниуджытæ. Сабиты цин. Тетейы нанайæн характеристика раттын. Лексикайыл куыст. «Хæдзаронты» нысаниуæг.			

6	1	Къадзаты С. «Зымæгон райсом». Уыци-уыцита. Зымæджы мæйты нæмттæ.		Ног æрмæг	Нывты бæсты хъæугæ дзырдтæ æварын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Уыци-уыцита базонин. Стъæлфыты бæсты хъæугæ дзырд æварын. Зымæджы мæйтæ бахъуыды кæнын.			
7	1	Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц Тест №3		Контролон урок. Зымæджы темæйæ рацыд æрмæг фæлхат кæнын	Уацмысты жанртæ иртасын. Ног лексика. Рацыд темæйæ зониндзинæдтæ бæрæг кæнын. Ног азы бæрæгбоны равзæрд. Уацмысты сæргæндтæ, авторты нæмттæ. Аив, æвзаргæ, æмæ æмбаргæ каст. Нывты мидис. Нывтæм гæсгæ радзырдтæ, аргъæуттæ хъуыды кæнын. Дзырдтæ хъæугæ дамгъæтæй, хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Зæронд Ног Азы бæрæгбоны равзæрд. Ирон хæринагтæ уыцы бæрæгбонмæ.			
<p>Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар!</p>								

1	1	Æмбалты Ц. «Скъоламæ». К. Ушинский «Дыууæ гутонь».		Ног темæ ахуыр кæнын урок	Темæйы мидис. Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Цæмæ разæнгард кæнынц сабиты? Æмдзæвгæйы афæдзы афон. Дзырд синонимæй ивын. Зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Аргъаумæ æмбисонд æрхæссын. Уацмысы сæйраг хъуыды æвдисæг бынат агурын. Дзырдуат.			
2	1	Баситы М. «Хъæбулы зæрдæ». Тагъдзуринаг. Джиоты К. «Хæдзармæ куыст». Мæстæймарæн.		Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Дыууæ чызджы абарын, æмбисæндтæ сæм æрхæссын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын. Фæндонмæ гæсгæ æмдзæвгæйы хай зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын.			
3	1	Е. Пермяк. «Филя». Мæстæймарæн. Баситы М. «Мæ бандон». Уыци- уыцитæ.		Ног æрмæг	Уацмысы сæйраг хъуыды. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ-хивæнд, хиппæлой æмæ рæузонд. Радзырд пъланмæ гæсгæ хиныхæстæй дзурын. Ног дзырдтæ. Беседæ: «Хи куыд дарын хъæуы». Филя æмæ æмдзæвгæйы лæппуйы миниуджытæ абарын. Уыци-уыцитыл куыст..			

4	1	Тъехты А. «Æгънæг»		Ног æрмæг	Уацмысы сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз миниуджытæ: коммæ кæсын, хистæры ныхасæн аргъ кæнын. Раст хъомылад: сывæллоннæн йæхи куыстыл æфтауын, амонын ын. Къæйттæй куыст-диалогы архайын. Аив кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.			
5	1	Ю. Ермолаев. «Дыууæ адджын гуылы». Ирхæфсæн. Гæдиаты С. «Кæсаг, хæфсæмæ цыусур».		Ног æрмæг	Уацмысты сæйраг хъуыды. Жанртæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: æгоммæгæс, хивæнд хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Мады хъомыладон мадзæлттæ. Фарст: Мад раст бакодта? Хи хъуыдытæ загъын. Рольтæм гæсгæ каст. Аив, раст æмæ æмбаргæ каст. Басняйы сæйраг хъуыды. Ирхæфсæн кæнæ басня зæрдывæрдæй бахъуыды кæнын.			
6	1	Гæззаты И. «Йæ зивæджы- йæ мæлæт». Æмбисæндтæ.		Ног æрмæг	Уацмысы сæйраг хъуыды. Жанр. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: зивæггæнаг, æгоммæгæс, хивæнд хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Фарст: Кæй аххосæй сси Мыстачъе ахæм? Фыццаг хайы фæстæ фарст: Дарддæр Мыстачъи цы хъуамæ фæуа? Цæггай –абзацгай каст. Хъæлæсы уагæй мад æмæ фыды ныхæстæ хицæн кæнын. Дыккаг хай: Сабыр хъæлæсы уагæй кæсын, æртæ хайыл æй адих кæнын, алы хайæн дæр сæргонд раттын. æмбисæндтæ аргъауы кæцы бынат			

					æвдисынц, уыдон ссарын. Аргъауæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын.			
7	1	К. Ушинский. «Хъазтæ» Ирхæфсæн.		Ног æрмæг. Рефлекси	<p>Уацмысы жанр. Рольтæм гæсгæ каст. Уацмысы сæйраг хъуыды æвдисæг дзырдтæ агурын. Ныв цы хаймæ ахæссæн ис, уыцы бынат ссарын æмæ йæ бакæсын. Текст цы хъæлæсы уагæй кæсгæ у, уый сбæраг кæнын. Тексты агурын, фæрстытæн дзуапп цы бынат ратдзæн,уый. Хи ныхæстæй йæ радзурын.</p> <p>Хи зоньндзинадтæ сбæраг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зардыл тынгдæр цы бадардтон. Радзырд æмæ æмдзæвгæ кæрæдзийæ цæмæй хицæн кæнынц. Цы у басня та? Чиныджы кæрон цы нывтæ ис, уыдонæй темаæмæ хæстæгдæр чи у, уымæ гæсгæ чысыл радзырд саразын</p>			

8	1	Узбекаг аргъау: «Цыргъзонд æфсымæртæ».		Фæсурокты касын	Уацмысы жанр. Ног дзырдтæ. Фæрстытæн дзуап дæттын. Цавæр у уацмысы сæйраг хъуыды. Цы пайта у цыргъзонддинад?			
9	1	Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар! Сочинени		Контролон урок.	Уацмысты жанртæ кæрæдзийæ иртасын. Ног лексика. Рацыд темæйæ зонындзинæдтæ бæрæг кæнын. Уацмысты сæргæндтæ, авторы нæмттæ. Аив, æвзаргæ, æмæ æмбаргæ каст. Нывты мидис. Нывтæм гæсгæ радзырдтæ, аргъæуттæ дзурын. Дзырдтæ хъæугæ дамгъæтæй, хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Зæрдывæрд уацмыстæ дзурын.			
Мæргътæ æмæ цæрагойты дунейы								

1	1	Асаты А. «Сырдты бæрæгбон». Ирхæфсæн.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Темæйы хицæндзинад. Нывы æмæ æмдзæвгæйы æнахуыраей цы ис? Æмдзæвгæйы архайджитæ æцæгæйдæр кафын зонынц? Аргъæуутты иууылдæр сæ кæрæдзимæ хæлар цæстæй кæсынц? Сырдтæй алкæцыйы миниуæг дæр радзурын. Зæрдывæрдæй йæ сахуыр кæнын. Ирхæфсæн бахъуыды кæнын.			
2	1	Дзесты К. «Хъæбатыр тæрхъус». Уыци- уыци.		Ног æрмæг	Литературон аргъæу. Автор. Цавæр уацмысæй ма зындгонд у автор? Аргъæуы сæйраг хъуыды. Хъуыдымæ гæсгæ сæргонд æвзарын. Фыссæджы ахаст йæ персонажмæ. Уыци-уыци бахъуыды кæнын.			
3	1	Астемыраты И. «Гидус». Ирхæфсæн.		Ног æрмæг	Радзырды мидис. Йæ сæйраг хъуыды. Цы хъуамæ фæуыдаиккой гæдыйы лæппынтæ? Диссагæй та цы ис радзырды? Радзырдæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын. Ирхæфсæн зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.			

4	1	<p>Хъайтмазты А. «Сидзæр». Виталий Бианки. «Зараг цъиу».</p>		<p>Ног æрмæг</p>	<p>Лирикон æмдзæвгæ. Йæ мидис. Сабиты æнкъарæнтæ æргом кæнын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Радзырд аив кæсын. Йæмидис ын æмбарын кæнын. Цæрæгойты миниуджытæ зонын.</p>			
5	1	<p>Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц. Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар. Мæргътæ æмæ цæрæгойты дунейы</p> <p>Тест №5</p>		<p>Рефлекси</p>	<p>Рацыд темæтæй хи зониндзинæдтæ бæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдæмæ арфдæр кæцы темæ бахызт. Æз афтæ кæцы ран бакодтаин? Цы мын амоны автор йæ уацмысты персонажты архæйдтытæй. Цы цæстæнгас мæм сæвзæрд уацмысты сæйраг архайджытæм? Цыбыр радзырд æрхъуыды кæнын. Тагъдзуринагтæ, уыци-уыцитæ, ирхæфсæнтæ. Нывтæм гæсгæ куыст.</p>			
6	1	<p>Хъайтыхъты А. «Додæ æмæ хъазтæ». «Цæуыл куыдта Сослан». Ирхæфсæн</p>		<p>Ног æрмæг</p>	<p>Нывтæм гæсгæ куыст. Радзырдты сæйраг хъуыды. Додæ æмæ Сосланмæ цы ис иумæйагæй? Хъаз хиппæлой æмæ куыдз тæргайгæнаг. Ирхæфсæн рæвдз кæсын. Радзырд аив кæсын.</p>			

7	1	Хъантемыраты К. «Асайдта нанайы». Палиндром.		Ног æрмæг	Радзырды сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Хазбийы сайæгой схонæн ис? Уæдæ цавæр зæрдæйы хицау у? Радзырд аив кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.			
8	1	Хаджеты Т. «Рувас, уасæг æмæ лæг»		Ног æрмæг	Æмдзæвгæ кæсын. Дзырдуат. Цы зонд амоны уацмыс?			
9	1	Аргъау. «Рувас æмæ зыгъарæг»		Ног æрмæг	Аргъауы сæйраг хъуыды. Литературон æмæ адæмон аргъауы хицæндзинад. Аив кæсын, хи ныхæстæй дзурын. Хæларыл хинæй цæуын. Хи хъуыдытæ зæгъын. Цæрагойты миниуджытæ.			

Æгас цæуай, уалдзæг!

1	2	Нигер. «Сабиты зарæг». Æмбисæндтæ. К. Ушинский. «Мыдыбындзытæ».		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Æмдзæвгæ кæсын. Дзырдуат. Æмбисæндтæ ахуыр кæнын. Аргъау рольтæм гæсгæ кæсын. Афæдзы афонтæ. Мыдыбындзыты миниуджытæ. Уацмыс хæйттыл дих кæнын.			
2	1	Хетæгкаты Къ. «Зæрватыкк». Тагъдзуринаг. Уыци-уыцитæ.		Ног æрмæг	Лириконтæ æмдзæвгæ. Уалдзыгон мæргътæ. Зæрватыччы миниуджытæ. Тагъдзуринаг æмæ æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Уыци-уыцитæ базонин.			

3	1	Уырымты П. «Мыст æмæ нартхоры нæмыг». Уыци-уыци		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Авторы зонын. Аргъауы сæйраг хъуыды. Нартхоры гагайы тас. Йæ ирвæзынгæнæг. Æрдзы ивдзинæдтæ уалдзыгон. Уыци- уыци ахуыр кæнын.			
4	1	Дж. Родари. «Хур æмæ мигъ» Æмбисонд. Уалдзæджы мæйты нæмттæ.		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Автор. Аргъауы сæйраг хъуыды. Цавæр адæймагты миниуджытæ æвдисы автор хур æмæ мигъы хуызы? Уалдзæджы мæйты нæмттæ бахъуыды кæныныл куыст. Æмбисонд бахъуыды кæнын.			
Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон								

1	1	Хозиты П. «Райгуырæн бæстæ».		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Радзырд. Йæ сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Цы у ирон лæгæн Фыдыбæстæ? Райгуырæн бæстæ æмæ ныййарæг мад. Уарзон хъæбул æмæ хъæбулы уарзондзинад. Фыдæлты æгъдæуттæ æмæ мадæлон æвзаг. 2			
2	2	Джыккайты Ш. «Бæрзонд æфцæгыл» Æмбисонд.		Ног æрмæг	Уацмысы жанр. Автор. Радзырды сæйраг хъуыды. Дыууæ суадоны æмæ дыууæ гагайы-иу хох иу зæххы сой(цы нысан кæнынц, уый бамбарын кæнын). Цæгат æмæ Хуссар. Хæлардзинад æмæ æфсымæрдзинад. Цæргæс-зæххы фарн, хæхты уд. Фысгæ кæнæ дзургæ сочинени. Дзырдутон куыст. Æмбисонд бамбарын кæнын æмæ йæ бахъуыды кæнын.			
3	1	Ходы К. «Цин». Палиндром.		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Нывмæ гæсгæ куыст. Æнæзонгæ дзырдтæ сбæрæг кæнын. Раст кæсын. Хъæлдзæг хъæлæсы уагæй кæсын. Аив кæсыны конкурс саразын(жюрийы скъоладзаутæ сæхæдæг). Палиндром бахъуыды кæнын.			

4	1	Джыккайты Ш. «Уызыны хæдзар». Æмбисонд .		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Аргъауы сæйраг хъуыды. Уызыны цард кæйдæр хæдзары. Фысымты цæстæнгас уызынмæ. Цы нæ фаг кæны уызынæн? Цы у хи хæдзар? Дойны æмæ æххормаг цæуылнæ тых кæнынц уызыныл? Хи хæдзар æмæ хи бæстæмæ уарзондзинад. Æмбисонды хъуыды зæрдыл бадарын.			
5	1	Хъайтыхъты А. «Баба, уæлахиз мæ хъæуы».		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Радзырды сæйраг хъуыды. Фыдыбæсты Стыр хæсты тыххæй хуымæтæг зонындзинæдтæ радтын. Цы хоны гыццыл лæппу уæлахиз? Текст раст, аив кæсын. Цæггæй (абзацгай) каст. Фыццаг дыууæ абзацы дзырдтæ дывæргонд æмхæлæсон дамгъæтимæ ссарын. Дзырдуютон куыст.			
6	1	Джыккайты Ш. «Мæсгуыты хабар».		Ног æрмæг	Радзырды автор, йæ сæйраг хъуыды. Дзырдуютон куыст. Текст раст, æмбаргæ каст бакæнын. Ныв цы бынатмæ ахæссæн ис, уый ссарын æмæ бакæсын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.			

7	1	Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон.		Контролон урок	Чиныджы 145-æм фарсыл цы фæрстытæ ис, уыдонæн дзуæппытæ раттын. Сывæллæтты фæндонмæ гæсгæ æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй дзурын.			
---	---	-------------------------------------	--	----------------	--	--	--	--

Азы кæронмæ скъоладзаутæ хъуамæ базоной:

- æмбаргæ, аив æмæ раст кæсын;
- хъæлæсы уаг раст аразын;
- чысыл текст хинымæр кæсын;
- цы уацмыс бакастысты, уый мидисæй фæрстытæн раст дзуæппытæ дæттын;
- сæ хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг дзырдтæ иртасын;
- радзырд, аргъау, æмдзæвгæ кæрæдзийæ иртасын;
- зындгонд фысджыты нæмттæ зонын, сæ уацмыстæ сын ранымайын.

Литературæ:

1. Дзапарты З.Кæсыны чиныг 2 къласæн. Дзæудж. 2011-10

2. Моурауты М. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынæн. Дзæудж. 2011
3. Моурауты М. æмбисæндтæ æмæ уыци-уыцитæ. Дзæудж. 2011
4. Моурауты М Дидактикон хъæзтытæ æмæ улæфты минуттæ. Дзæудж. 2011-10-12
5. Уалыты Т., Джусойты К., Дзытиаты Э. Сывæллæттæ литературæйæ хæслæвæрдтæ 2 къл. Ирон æвзаг æмæ кæсыны уроктæм. Дзæудж. 2005
6. Уалыты Т. Цалдæр ныстуаны æрыгон ахуыргæнæгæн. Дзæудж. 2005
7. Бзарты Р. Нæ Райгуырæн бæстæйы истори. Алан æмæ Уæрæсе рагзаманты.
8. Ирон. æвзаг æмæ литературæйы программæтæ 1-11 къл. Дзæудж. 2005
9. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинæгтæ кæсын- фыссын куыд зоньц, уымæн бæрæггæнæнтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
10. Æлдаттаты В. Нæ алыварсы дуне нывты хуызы. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
11. Никандров Н.Д., Рыжаков М.В. Примерные программы начального общего образования. Ч.1 Просв.2009.
12. Демидова М.Ю. и другие. Оценка достижения планируемых результатов в начальной школе. Ч.1 Просв.2010.